

УДК 343.16

DOI <https://doi.org/10.32847/ln.2022.17.12>

Макаров М.А.

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального процесу
Національна академія внутрішніх справ
ORCID: 0000-0001-9185-6135*

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО СУДОВОГО КОНТРОЛЮ

Постановка проблеми. Судовий контроль у кримінальному провадженні є однією з важливих функцій судової влади. Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), судовий контроль належить до повноважень слідчого судді. На сьогодні, питання щодо здійснення судового контролю у кримінальному процесі стають лише більш нагальними та актуальними. Науковцям-юристам, які цікавляться судовим контролем у кримінальному процесі, перш за все варто звернути увагу на витoki даного кримінального процесуального інституту. Досвід правового регулювання судового контролю у кримінальному процесі може стати у нагоді в дослідженні та побудові сучасних правових норм, які направлені на удосконалення інституту судового контролю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню законодавства щодо здійснення судового контролю приділяли увагу такі вітчизняні вчені: В.В. Городовенко, І.В. Гловюк, О.М. Джужа, В.О. Попелюшко, Л.М. Лобойко, С.М. Смоков, В.І. Фаринник, О.Г. Шило, В.М. Юрчишин та інші. За наявності значної кількості наукових праць, недостатньо уваги було приділено дослідженню саме історичних етапів становлення вітчизняного законодавства щодо судового контролю у кримінальному процесі. **Метою статті** є дослідження особливостей становлення кримінального процесуального законодавства щодо судового контролю.

Виклад основного матеріалу. Після набуття у 1991 р. Україною незалежності продовжував

діяти КПК 1960 р. [1]. У даному нормативно-правовому акті на той час не було норм про здійснення судового контролю за діяльністю органів дізнання, слідчих, прокурорів. Однак, про необхідність встановлення такого контролю йшлося у постанові Верховної Ради України від 28 квітня 1992 р. «Про Концепцію судово-правової реформи в Україні» [2].

15 грудня 1992 р. приймається Закон України «Про внесення доповнень і змін до деяких законодавчих актів України» [3]. Законодавець надав суду повноваження за скаргами заінтересованих осіб здійснювати контроль за дотриманням порядку винесення органом дізнання, слідчим та прокурором постанов про відмову у порушенні кримінальної справи, закриття справи, прийняття прокурором рішення про санкціонування арешту.

29 липня 1994 р. був прийнятий Закон України «Про запобіжне затримання особи» [4]. Йшлося про оскарження постанови начальника органу внутрішніх справ або органу безпеки, санкціонованої прокурором, про затримання до порушення кримінальної справи терміном до 30 діб особи, підозрюваної у готуванні або вчиненні тяжких злочинів.

На той час, застосування ст. ст. 236-3, 236-4 КПК виявило численні проблеми. З метою їх розв'язання Пленум Верховного Суду України (далі ПВСУ) 30 вересня 1994 р. прийняв постанову № 10 «Про деякі питання, що виникають при застосуванні судами законодавства, яке передбачає оскарження до суду санкції прокурора на арешт» [5, с. 352-355]. У ній роз'ясню-

валось, що: до суду може бути оскаржена лише санкція прокурора на арешт підозрюваного або обвинуваченого, а не рішення слідчого, органу дізнання про застосування як запобіжного заходу взяття під варту, продовження строку тримання під вартою; заарештований, його захисник і законний представник мають право оскаржити цю санкцію у будь-який момент; якщо на момент розгляду скарги буде встановлено, що попереднє слідство закінчено або особу вже звільнено з-під варти, провадження про оскарження санкції прокурора на арешт підлягає закриттю; скарга розглядається районним (міським) судом за місцем знаходження прокурора, який дав таку санкцію; скарги на санкцію військового та міжобласного прокурорів на арешт розглядається відповідно військовим судом гарнізону чи міжобласним судом; у разі неможливості розглянути скаргу за місцем знаходження прокурора, який дав санкцію на арешт, справа передається головою суду вищого рівня в інший відповідний суд.

Законодавець суттєво розширив межі здійснення судового контролю у кримінальному процесі, прийнявши 28 червня 1996 р. Конституцію України [6]. Даним нормативно-правовим актом закріплювались такі положення: - ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду. У разі нагальної необхідності запобігти злочині чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою (чч. 2, 3 ст. 29); - кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання (ч. 5 ст. 29); - не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду (ч. 2 ст. 30); -

кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. (ст. 31); - кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, посадових і службових осіб (ч. 2 ст. 55). Разом з тим у ст. 13 Розділу XV «Перехідні положення» Основного Закону відмічалось, що протягом п'яти років після набуття чинності Конституцією України зберігається існуючий порядок арешту, тримання під вартою і затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, а також порядок проведення огляду та обшуку житла або іншого володіння особи.

13 січня 2000 р. приймається Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» [7]. Ним були внесені зміни та доповнення до КПК, у тому числі і щодо здійснення судового контролю за проведенням досудового розслідування. Кодекс було доповнено ст. 52-5, ч. 1 якої визначала, що постановою органу дізнання або слідчого про відмову в застосуванні заходів безпеки або про їх скасування може бути оскаржена до відповідного прокурора або до суду, а якщо така постанова винесена прокурором – до вищестоящего прокурора або суду.

Суттєво були розширені межі судового контролю на стадії досудового розслідування Законом України від 21 червня 2001 р. «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України» [8]. 30 січня 2003 р. КСУ прийняв Рішення № 3-рп/2003 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень ч. 3 ст. 120, ч. 6 ст. 234, ч. 3 ст. 236 КПК (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора) [9]. Були визнані такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення ч. 6 ст. 234, ч. 3 ст. 236 КПК, які унеможливають розгляд судом на стадії досудового слідства скарг на постанови слідчого, прокурора стосовно приводів, підстав і порядку порушення кримінальної справи щодо певної особи.

3 квітня 2003 р. приймається Закон України «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України» [10]. Стаття 156 КПК була доповнена нормою, яка надала суддям апеляційних судів повноваження приймати рішення про продовження строків тримання під вартою при ознайомленні обвинуваченого та його захисника з матеріалами кримінальної справи.

На практиці мали місце випадки неправильного застосування ст. ст. 165-2, 165-3 КПК, які визначали порядок розгляду суддею подань органу дізнання, слідчого, погодженого з прокурором, або подання прокурора, про обрання відносно підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а також про продовження строків тримання обвинуваченого під вартою. З тим, щоб застосування цих статей було правильним та однаковим, ПВСУ 25 квітня 2003 р. прийняв постанову № 4 «Про практику застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання і досудового слідства» [11, с. 481-491].

Неоднаково застосовувалось законодавство при вирішенні судами питань, пов'язаних із видачею осіб державам, правоохоронними органами яких вони розшукуються для притягнення до кримінальної відповідальності. Зокрема, деякі суди приймали до свого провадження подання компетентних органів про обрання щодо особи, яка підлягає екстрадиції, запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи тимчасового арешту, інші відмовляли у прийнятті таких подань до провадження.

З метою забезпечення однакового застосування законодавства, що регулює питання про видачу осіб іншим державам, та захисту прав і основних свобод людини, ПВСУ 8 жовтня 2004 р. прийняв постанову № 16 «Про деякі питання застосування законодавства, яке регулює порядок і строки затримання (арешту) осіб при вирішенні питань, пов'язаних з їх екстрадицією» [12, с. 501-504]. У пп. 4,

5 цієї постанови роз'яснювалось, що місцеві суди повинні приймати до свого провадження і розглядати по суті подання прокурорів або погоджені з ними подання органів, котрі виконують запити інших держав про видачу, тимчасовий арешт осіб з метою їх доставки під вартою до компетентного органу держави, що надсилає запит, на термін, встановлений Європейською конвенцією або іншим міжнародним договором. Розгляд судами подання про затримання особи чи її тимчасовий арешт має провадитися за правилами, встановленими ст. 165-2 КПК.

Повноваження суду зі здійснення судового контролю були розширені у зв'язку з прийняттям Закону України від 16 грудня 2004 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять банківську таємницю, та за розголошення банківської таємниці» [13] та Закону України від 15 березня 2006 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо примусового вилучення документів виконавчого провадження» [14]. Цими Законами ст. 178 КПК доповнено положеннями, що виїмка документів, які містять банківську таємницю (ч. 3), виїмка документа виконавчого провадження (ч. 4) проводиться тільки за вмотивованою постановою судді. Однак процедура прийняття суддею цього рішення не визначалась.

2 червня 2005 р. приймається Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність із Цивільним кодексом України» [15]. Ним були внесені доповнення до ч. 1 ст. 126 КПК, яка визначала, що виключно за рішенням суду накладається арешт на вклади обвинуваченого чи підозрюваного або осіб, які несуть за законом матеріальну відповідальність за його дії. Разом з тим порядок його прийняття не був регламентований.

Законом України від 14 грудня 2006 р. «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо оскарження

постанови про порушення кримінальної справи» [16] КПК був доповнений ст. 236-7 «Оскарження до суду постанови про порушення справи», ст. 236-8 «Розгляд судом скарги на постанову про порушення справи». Крім того, внесені доповнення до низки інших статей даного Кодексу.

8 квітня 2008 р. Президент України видав Указ № 311/2008 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» [17]. Була затверджена Концепція реформування кримінальної юстиції України, у п. 2 Розділу II якої зазначалось, що одним із завдань реформування кримінально-процесуального законодавства має стати удосконалення процедури судового контролю під час досудового розслідування. Тільки з дозволу суду (слідчого судді) за клопотанням прокурора вбачається можливим тимчасове обмеження конституційних прав і свобод людини та основоположних свобод.

У 2009 р. дещо змінився порядок розгляду судом скарг на постанову органу дізнання, слідчого та прокурора про порушення кримінальної справи. Рішенням КСУ № 16-рп/2009 від 30 червня цього року були визнані такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення ст. 236-8 КПК: «у разі неподання без поважних причин до суду матеріалів, на підставі яких було прийнято рішення про порушення справи, у встановлений суддею строк суддя вправі визнати відсутність цих матеріалів підставою для скасування постанови про порушення справи» (ч. 7); «неявка якого в судове засідання не перешкоджає розгляду справи» (міститься в ч. 9); «якщо він з'явився у судове засідання» (застосоване у п. 3 ч. 12); «і виносить постанову про відмову в порушенні справи» (міститься в п. 2 ч. 16) [18].

З метою однакового та правильного застосування положень ст. ст. 236-7, 236-8 КПК ПВСУ 4 червня 2010 р. прийняв постанову № 6 «Про деякі питання, що виникають під час роз-

гляду судами України скарг на постанови органів дізнання, слідчого, прокурора про порушення кримінальної справи» [19, с. 571-576]. У зв'язку з тим, що окремі положення ст. 236-8 КПК були визнані неконституційними, у цій постанові зверталась увага на те, що суди при розгляді скарг мають враховувати: неподання без поважних причин у встановлений суддею строк до суду матеріалів, на підставі яких було прийнято рішення про порушення справи, не може бути підставою для скасування постанови про порушення справи; участь прокурора в судовому розгляді скарги на постанову про порушення кримінальної справи є обов'язковою; при скасуванні цієї постанови суддя не вправі постановляти рішення про відмову в порушенні справи.

У 2010 р. законодавець знову розширив повноваження суду щодо надання згоди на проведення виїмки деяких документів. У цьому році приймаються два Закони України: від 4 березня – «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо виїмки матеріальних носіїв секретної інформації» [20]; від 2 грудня – «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України» [21]. Статтю 178 КПК було доповнено положеннями, що тільки за вмотивованою постановою судді проводиться виїмка матеріальних носіїв секретної інформації (ч. 3), виїмка оригіналів первинних фінансово-господарських та бухгалтерських документів (ч. 4).

21 травня 2010 р. приймається Закон України «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо видачі особи (екстрадиції)» [22]. Цей Кодекс був доповнений розділом 9 «Видача особи (екстрадиція)», у якому містилися норми про здійснення судового контролю за кримінально-процесуальною діяльністю органу дізнання та прокурора при застосуванні екстрадиційної процедури.

У 2011 р. до КПК також вносились доповнення щодо здійснення судового контролю

за досудовим розслідуванням. Так, 8 квітня цього року був прийнятий Закон України «Про внесення змін до статті 218 Кримінально-процесуального кодексу України щодо ознайомлення обвинуваченого і захисника з матеріалами кримінальної справи» [23].

У передостанній рік дії КПК 1960 р. виникло питання, у кримінальному чи адміністративному провадженні має розглядатися скарга особи, яка повідомила про вчинення злочину та просить визнати протиправною бездіяльність органу дізнання, слідчого, прокурора, який не прийняв жодного з рішень, передбачених ст. 97 цього Кодексу.

З 20 листопада 2012 р. КПК 1960 р. втратив чинність. Почав діяти КПК, прийнятий Законом України від 13 квітня 2012 р. [24]. Цим Кодексом передбачено, що здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні належить до повноважень слідчого судді (п. 18 ч. 1 ст. 3 КПК).

Законодавець визначив, що слідчий суддя: приймає рішення про застосування заходів забезпечення кримінального провадження (глави 10-18 КПК); надає дозвіл на проведення слідчих (розшукових) дій (глава 20 КПК); надає дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій (глава 21 КПК); розглядає скарги заінтересованих осіб на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора (параграф 1 глави 26 КПК); має інші повноваження зі здійснення судового контролю: встановлює та поновлює процесуальні строки (ст. ст. 114, 117 КПК); розглядає усі відводи учасників кримінального провадження під час досудового розслідування (ст. 81 КПК); вирішує питання про долю деяких речових доказів (пп. 2-4 ч. 6, ч. 7 ст. 100 КПК); виконує загальні обов'язки щодо захисту прав особи (ст. 206 КПК); проводить допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні (ст. 225 КПК); залучає експерта за клопотанням сторони захисту (ч. 3 ст. 243, ст. 244 КПК); встановлює строк для ознайомлення сторони

кримінального провадження, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, з матеріалами кримінального провадження (ч. 10 ст. 290 КПК); приймає рішення про поміщення неповнолітнього у приймальник-розподільник для дітей (ч. 4 ст. 499 КПК); вирішує питання про направлення особи до медичного закладу для проведення стаціонарної психіатричної експертизи (ч. 2 ст. 509 КПК); наділяється повноваженнями при видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція): застосовує тимчасовий арешт до затриманої особи, яка вчинила злочин за межами України (ст. 583 КПК); застосовує до цієї особи екстрадиційний арешт після надходження запиту компетентного органу іноземної держави про видачу особи (ст. 584 КПК); застосовує запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, для забезпечення видачі особи на запит іноземної держави (ст. 585 КПК); затверджує згоду особи на її спрощену видачу або про відмову в цьому (ч. 3 ст. 588 КПК); розглядає скарги на рішення компетентного органу про видачу особи (екстрадицію) (ст. 591 КПК).

За відносно нетривалий термін дії КПК законодавець неодноразово вносив до нього зміни та доповнення, якими корегував межі здійснення судового контролю у кримінальному провадженні. Так, 16 січня 2014 р. був прийнятий Закон «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо здійснення заочного кримінального провадження» [25]. Ним ч. 1 ст. 303 КПК було доповнено п. 9, відповідно до якого підозрюваному, його захиснику чи законному представнику, потерпілому, його представнику чи законному представнику надавалось право оскаржувати слідчому судді рішення слідчого, прокурора про здійснення заочного кримінального провадження. Однак вже 23 лютого 2014 р. цей пункт був виключений з даної норми Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення норм законів, схвалених 16 січня 2014 року» [26].

Законом від 12 серпня 2014 р. «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції» цей Кодекс доповнений розділом IX-І, який встановлює такий режим [27].

7 жовтня 2014 р. приймається Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» [28]. Цим Законом КПК доповнено главою 24-1 «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень». 15 лютого 2015 р. був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» [29]. З плином часу, норми чинного КПК у частині правової регламента-

ції судового контролю набувають подальшого удосконалення та наближають здійснення судового контролю у кримінальному процесі до європейських стандартів.

Висновки. У становленні та розвитку кримінального процесуального законодавства незалежної України щодо судового контролю у кримінальному провадженні можна виділити два основні етапи: 1 етап – 1991–2012 роки (період дії КПК 1960 р.); 2 етап – з 2012 р. і донині, період, виокремлення якого зумовлене прийняттям КПК 2012 р. На цих історичних етапах генези кримінального процесуального законодавства зміст судового контролю у кримінальному процесі змінювався залежно від особливостей нормативно-правового регулювання.

Перспективи подальших досліджень. Перспективними напрямками можуть бути дослідження повноважень слідчого судді зі здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, а також проблем, які при цьому виникають.

Анотація

Наукова стаття присвячена дослідженню історичних етапів становлення кримінального процесуального законодавства щодо судового контролю. У ході викладу основного матеріалу наголошується, що судовий контроль у кримінальному провадженні є однією з важливих функцій судової влади. Вказується, що відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, судовий контроль належить до повноважень слідчого судді. В науковій статті розглянуті нормативно-правові акти, які найбільш суттєво вплинули на становлення та розвиток інституту судового контролю у кримінальному процесі. Підкреслюється, що законодавець суттєво розширив межі здійснення судового контролю у кримінальному процесі, прийнявши 28 червня 1996 р. Конституцію України. Конституційно-правове регулювання судового контролю у кримінальному провадженні стало безпосередньо пов'язане із обмеженням свободи підозрюваного в результаті застосування арешту або тримання під вартою; обмеженням права на недоторканність житла чи іншого володіння особи внаслідок проникнення до житла чи іншого володіння для проведення огляду та обшуку; обмеженням права на таємницю спілкування в результаті здійснення процесуальних дій. Встановлюється, що значним етапом у становленні кримінального процесуального законодавства щодо судового контролю є прийняття Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. Зазначається, що за відносно нетривалий термін дії цього нормативно-правового акту законодавець неодноразово вносив до нього зміни та доповнення, якими корегував межі здійснення судового контролю у кримінальному провадженні. Констатується, що у становленні та розвитку законодавства незалежної України щодо судового контролю у кримінальному процесі можна виділити два основні етапи: 1

етап – 1991–2012 роки (період дії Кримінального процесуального кодексу України 1960 р.); 2 етап – з 2012 р. і донині, період, виокремлення якого зумовлене прийняттям Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.

Ключові слова: суд, суддя, судовий контроль, кримінальний процес, законодавство, захист прав.

Makarov M.A. Historical stages of establishment of criminal procedural legislation regarding judicial control

The scientific article is devoted to the study of the historical stages of the formation of criminal procedural legislation regarding judicial control. During the presentation of the main material, it is emphasized that judicial control in criminal proceedings is one of the important functions of the judiciary. It is indicated that in accordance with the Criminal Procedure Code of Ukraine, judicial control belongs to the powers of the investigating judge. The scientific article examines normative legal acts that most significantly influenced the formation and development of the institution of judicial countermeasures in criminal proceedings. It is emphasized that the legislator significantly expanded the limits of judicial control in the criminal process by adopting the Constitution of Ukraine on June 28, 1996. The constitutional and legal regulation of judicial control in criminal proceedings has become directly related to the restriction of the suspect's freedom as a result of arrest or detention; restriction of the right to inviolability of a person's home or other property as a result of entering the home or other property for inspection and search; restriction of the right to secrecy of communication as a result of procedural actions. It is established that a significant stage in the formation of criminal procedural legislation regarding judicial control is the adoption of the Criminal Procedural Code of Ukraine of 2012. It is noted that during the relatively short period of validity of this normative legal act, the legislator repeatedly made changes and additions to it, which adjusted the limits of judicial control in criminal proceedings. It is noted that two main stages can be distinguished in the formation and development of the legislation of independent Ukraine regarding judicial control in criminal proceedings: 1st stage – 1991–2012 (the period of validity of the Criminal Procedure Code of Ukraine of 1960); The 2nd stage - from 2012 to the present day, a period whose separation is due to the adoption of the Criminal Procedure Code of Ukraine in 2012.

Key words: court, judge, judicial control, criminal process, legislation, protection of rights.

Список використаних джерел:

1. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1961. № 2. Ст. 15.
2. Про Концепцію судово-правової реформи в Україні: Постанова Верховної Ради України від 28 квітня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 30. Ст. 426.
3. Про внесення доповнень і змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 15 грудня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 26. Ст. 277.
4. Про запобіжне затримання особи: Закон України від 29 липня 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 38. Ст. 346.
5. Про деякі питання, що виникають при застосуванні судами законодавства, яке передбачає оскарження до суду санкції прокурора на арешт: постанова Пленуму Верховного Суду України №10 від 30 вересня 1994 р. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України (1963-1997 роки). Сімферополь.: Таврія, 1998. С. 352-355.
6. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон від 13 січня 2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 10. Ст. 79.
8. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України: Закон України від 21 червня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 44. Ст. 234.

9. У справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора): Рішення Конституційного Суду України від 30 січня 2003 р. №3-рп/2003. *Вісник Конституційного Суду України*. 2003. № 1. С. 24-30.
10. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України: Закон України від 3 квітня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 26. Ст. 190.
11. Про практику застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання і досудового слідства: постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 р. № 4. Постанови пленумів Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних справах та адміністративних провадженнях: (ОФІЦ.ТЕКСТ). /Упоряд. С.А.Кузьмін, М.С.Кучеренко. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2013. С. 481-491.
12. Про деякі питання застосування законодавства, яке регулює порядок і строки затримання (арешту) осіб при вирішенні питань, пов'язаних з їх екстрадицією: постанова Пленуму Верховного Суду України № 16 від 8 жовтня 2004 р. Постанови пленумів Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних справах та адміністративних провадженнях / Упоряд. С.А.Кузьмін, М.С.Кучеренко. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2013. С. 501-504.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять банківську таємницю, та за розголошення банківської таємниці: Закон України від 16 грудня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 5. Ст. 119.
14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо примусового проникнення до житла, виїмки та вилучення документів виконавчого провадження: Закон України від 15 березня 2006 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 2. Ст. 838.
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність із Цивільним кодексом України: Закон України від 2 червня 2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 26. Ст. 358.
16. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо оскарження постанови про порушення кримінальної справи: Закон України від 14 грудня 2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 9. Ст. 74.
17. Концепція реформування кримінальної юстиції України: Затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. №311/2008 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text>.
18. У справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин сьомої, дев'ятої, пункту 2 частини шістнадцятої статті 236-8 Кримінально-процесуального кодексу України: Рішення Конституційного Суду України від 30 червня 2009 р. №16-рп/2009. *Вісник Конституційного Суду України*. 2009. № 5. С. 6-14.
19. Про деякі питання, що виникають під час розгляду судами України скарг на постанови органів дізнання, слідчого, прокурора про порушення кримінальної справи: постанова Пленуму Верховного Суду України № 6 від 4 червня 2010 р. Постанови пленумів Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних справах та адміністративних провадженнях: (ОФІЦ. ТЕКСТ)./ Упоряд. С.А.Кузьмін, М.С.Кучеренко. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2013. С. 571-576.

20. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо виїмки матеріальних носіїв секретної інформації: Закон України від 4 березня 2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 20. Ст. 201.
21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України: Закон України від 2 грудня 2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 23. Ст. 160.
22. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо видачі особи (екстрадиції): Закон України від 21 травня 2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 31. С. 421.
23. Про внесення змін до статті 218 Кримінально-процесуального кодексу України щодо ознайомлення обвинуваченого і захисника з матеріалами кримінальної справи: Закон України від 8 квітня 2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 42. Ст. 430.
24. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийнятий 13 квіт. 2013 р. *Офіційний вісник України*. 2012. № 37. Ст. 1370.
25. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо заочного кримінального провадження: Закон України від 16 січня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 22. Ст. 805.
26. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення норм законів, схвалених 16 січня 2014 року: Закон України від 23 лютого 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 17. Ст. 593.
27. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або в районні проведення антитерористичної операції: Закон України від 12 серпня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 39. Ст. 2008.
28. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини: Закон України від 7 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 46. Ст. 2046.
29. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції: Закон України від 15 лютого 2015 р. *Голос України*. 4 березня 2015 р. № 39.